

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Internacionalizace, spolupráce, inovace, reflexe a evaluace v přípravě budoucích učitelů

CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_068/0015764

Metodika výuky předmětu

Metodika výuky a realizace kurikula výtvarné výchovy pro SŠ

KVK/MVSŠ

Autor metodiky

PhDr. Věra Uhl Skřivanová, Ph.D.

Cíl metodiky a zaměření úprav předmětu

Cílem této metodiky je poskytnout oporu k předmětu KVK/MVSS Metodika výuky a realizace kurikula výtvarné výchovy pro SŠ, který je vyučován na Katedře výtvarné výchovy a kultury na Fakultě pedagogické Západočeské univerzity v Plzni. Jedná se o předmět pro studenty prvního ročníku navazujícího magisterského studia – Učitelství výtvarné výchovy pro střední školy.

Úpravy a proměny předmětu byly realizovány s cílem klást důraz na rozvoj studentských kompetencí evaluace a autoevaluace, jejich profesní práce a reflexe vlastní výuky. Syllabus předmětu byl vystavěn na hloubkové analýze učiva a pochopení vzdělávacího obsahu. Studentské aktivity vedoucí k osvojení pedagogicko-psychologických dovedností v oblasti reflexe žákovské výtvarné tvorby a její hodnocení byly značně rozvinuty. Do předmětu byl přidán konkrétní materiál z praxe, na kterém se pokouší studenti učitelství analyzovat zhlédnuté a zaujmout postoj k realizovaným výtvarným úlohám. Získávají kompetence analýzy, reflexe a hodnocení školní praxe.

Pro koho je metodika určena

Metodika je určena pro vyučující předmětu KVK/MVSS Metodika výuky a realizace kurikula výtvarné výchovy pro SŠ. Metodika je chápána jako podpora a průvodce kurzem Moodle pro realizaci konkrétních reflektivních a evaluačních aktivit.

Kdy byla metodika zpracována

Metodika byla zpracována v roce 2022.

Rozsah metodiky

Dokument je zpracován v rozsahu 10 stran.

Pracoviště / Zkratka: KVK / MVSS

Název dlouhý: Metodika výuky a realizace kurikula výtvarné výchovy pro SŠ

Akreditováno / Kredity: Ano, 4 Kred.

Rozsah hodin: Přednáška 2 [HOD/TYD] Seminář 1 [HOD/TYD]

Akademický rok: 2021/2022

Způsob zakončení: Zkouška (kombinovaná)

Vyučovaný semestr: Zimní

Profilující předmět: Ne

Nově vytvořené nebo upravené didaktické materiály a pomůcky

- materiál v rámci kurzu Moodle – příklady dobré výukové praxe z oblasti školní i mimoškolní výtvarné výchovy, výzkumné sondy navazující na tyto úlohy, analýza naplňování vzdělávacího obsahu a cílů;
- fotodokumentace výtvarných úloh a jejich rozbor z hlediska zlepšování vlastní výukové praxe, umístěné v rámci kurzu Moodle, viz příklad 2;
- příklady kvalitních výzkumných praxí, ve kterých je uplatněná analýza, reflexe a navržené alterace výtvarných úloh (kurz Moodle);
- didaktická struktura přípravy výtvarné úlohy (kurz Moodle), viz příklad 1.

Nově zařazené nebo upravené evaluační aktivity a nástroje

- seznámení se se základními pojmy reflexe a hodnocení výuky – učitelovy dispozice k reflektování výuky, konceptová analýza edukačních výtvarných aktivit;
- analýza vzdělávacích obsahů a cílů výtvarných úloh, viz příklad 3;
- didaktická příprava vlastních výtvarných úloh a edukačních programů pro prostředí školní i mimoškolní;
- sebereflexe přípravy a výuky konkrétních výtvarných úloh, autoevaluace, prezentace a diskuze v rámci studentského kolokvia;
- analýza kurikula a jeho realizace, naplňování v rámci vzdělávací praxe, analýza rámcových vzdělávacích dokumentů, evaluace vzdělávacích aktivit ve vztahu ke konkrétnímu kurikulárnímu dokumentu.

Způsob ověření evaluačních aktivit

- seminární práce, portfolio – návrh konkrétní přípravy na výukovou jednotku výtvarné výchovy a mimoškolních činností, jejich reflexe, evaluace a možné zlepšení;
- ústní kolokviální zkouška, prezentace připraveného projektu, autoevaluace a návrhy možných zlepšujících alternativ výtvarného zadání úlohy.

Výukové tematické okruhy:

Výtvarné umění, umělecké dílo a možnosti jeho zprostředkování

Výtvarné umění, umělecké dílo a možnosti jeho zprostředkování. Obsah vyučování výtvarné výchovy a učení, kurikulum a jeho vztah k metodám výuky. Kurikulární dokumenty a jejich vztah k realizaci kurikula ve SŠ.

Situace výuky a zkušenost, transformace uměleckého obsahu a realizace kurikula výtvarné výchovy ve výuce v SŠ. Umění jako inspirační východisko a vyučovací obsah.

Učební úloha jako základ sémantizace a konceptualizace vzdělávacího obsahu ve výtvarné výchově. Intersubjektivní, subjektivní a objektivní stránka obsahové transformace v učebních úlohách ve SŠ.

Úlohy

- Pročtete si vybrané články z časopisu Výtvarná výchova, které pojednávají o realizovaných výtvarných úkolech ve školní praxi, jejichž východiskem je konkrétní umělecké dílo. Zamyslete se nad tím, které umělecké obsahy či postupy byly transformovány do výtvarného úkolu.
- Inspirujte se tematickou řadou na humorné náměty v diplomové práci Moniky Plíhalové a navrhnete vlastní tematickou řadu.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Metodika výuky a realizace kurikula je předmět, který na KVK běží již několikáté akreditace. Pozornost je věnována především přípravě budoucích učitelů pro běžnou praxi výtvarné výchovy na školách, tedy trénink přípravy výtvarných úloh a jejich reflexi, a to na konkrétních příkladech z praxe, které jsou zdokumentovány nejen verbálně, ale také fotograficky.

Vyučující provede se studenty rozbor konkrétních uměleckých děl. Studentům představí konceptovou analýzu díla. Objasní jim postupy didaktické transformace uměleckého obsahu do výtvarné úlohy. Vede studenty k hlubokému porozumění vzdělávacího obsahu výtvarné výchovy.

Metodika výtvarných činností a jejich struktura

Metodologie, metodika a metoda ve výtvarné výchově. Interakce mezi učitelem, žáky a obsahem na podkladě učebních úloh ve výtvarné výchově ve SŠ. Metodika výtvarných činností a didaktická struktura přípravy na výuku výtvarné výchovy

Soudobé umění v soudobé škole. Aktuální možnosti průniku pedagogických a uměleckých performativních aktivit ve škole

Lekce objasňuje studentům nejrozumnější **metody a možnosti, pojetí a přístupy současné pedagogiky umění**, ať již se jedná o klasický výklad dějin umění či možnosti pracovních listů, přes využití interaktivní tabule, po performativně založené výtvarné aktivity v rámci školní budovy i mimo ni. Studenti jsou rovněž seznámeni se základními didaktickými kategoriemi výtvarné pedagogiky.

Úlohy

- Prostudujte didaktické kategorie přípravy výtvarného úkolu.
- Počtete si zprávu V. Uhl Skřivanové o realizovaných praxích studentů učitelství a jejich prvních výukových pokusech. Zamyslete se nad uměleckými východisky realizovaných úkolů a nad důvtipnou transformací ve výtvarný úkol.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Vyučující objasní studentům didaktické kategorie oboru a jejich významový rozsah i způsob užívání (vyučující na základě projekce na tabuli představí jednotlivé kategorie a diskutuje se studenty o jejich obsahu a významu, studenti navrhnou vlastní didaktické kategorie a obhajují jejich význam), popíše možnosti didaktického záznamu přípravy na výuku i reflexe realizace výukového procesu. Seznámí studenty s možnostmi zprostředkovávat soudobé umění na příkladech z empirické reality, zreflektuje se studenty studentské praxe jejich kolegů (na základě obrazového materiálu z praxí a videonahrávek provede učitel se studenty reflexi praxí, může využít například Metodiku 3A).

Vzdělávací obsah, cíl, učivo a očekávané výstupy rámcových vzdělávacích programů v ČR

Kurikulum ve výtvarné výchově; dynamická a statická stránka existence kurikula se zaměřením na SŠ. Vzdělávací obsah, cíl, učivo a očekávané výstupy rámcových vzdělávacích programů v ČR. Analýza tvořivých úloh a její vztah ke kurikulárním dokumentům

Fáze a způsoby uplatňování kurikula jako formy existence obsahu vzdělávání. Skryté kurikulum ve výtvarné výchově a jeho vztahy k formálnímu (explicitnímu) kurikulu. Vzdělávací obsah, cíl, učivo a očekávané výstupy rámcových vzdělávacích programů v ČR. Problematika tvorby jako způsobu realizace kurikula ve výtvarné výchově

Didaktické kategorie přípravy jednotky výtvarné výchovy. Myšlenkové mapy, konceptualizace obsahu.

Úlohy

- Na příkladech si prohlédněte, jak vypracovat přípravu na výuku výtvarné výchovy. Dalším vhodným studijním materiálem je diplomová práce Lenky Marxové "Výstavní prostor".
- Zvláštní pozornost věnujte obrazově-pojmovým mapám jako zobrazení inspiračních východisek a nosných konceptů daných úloh.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Učitel seznámí studenty se základními **kategoriemi didaktiky výtvarné výchovy**, jejich významem a způsobem formulování. Námět, východiska úkolu, vzdělávací obsah, učivo, vzdělávací cíle či očekávané výstupy dle rámcových vzdělávacích programů v ČR, motivace, fáze realizace výtvarného úkolu, reflexe a hodnocení, transfer apod. Na konkrétním příkladu realizované výtvarné úlohy studenti sestavují východiska úkolu, pojmenovávají námět, diskutují o vzdělávacím obsahu a potenciálu daného úkolu, snaží se vymyslet další možnosti motivace žáků atd. Výuka je vedena dialogicky a interaktivně.

Vede studenty k uplatňování mezioborových východisek, mezipředmětových vztahů a integraci průřezových témat RVP do výuky. Opět na konkrétních příkladech dokumentovaných fotograficky a na základě videosekvencí provádí učitel se studenty analýzu východisek, mezipředmětových vztahů a na základě jejich uchopení v RVP se snaží uplatňovat průřezová témata v rámci výtvarného zadání.

Specifika galerijních a muzejních edukací

Výtvarná výchova školní a mimoškolní. Specifika galerijních a muzejních edukací. Příprava edukačního programu.

Lekce seznamuje studenty se současnou **situací v oblasti galerijní a muzejní pedagogiky** u nás i ve světě (ve zkratce od jejích počátků do současnosti). Představuje přístupy kateder výtvarné výchovy brněnské, olomoucké, pražské i ústecké, stejně jako příklady i strukturu galerijních a muzejních programů v rámci ČR.

Úlohy

- Seznamte se s galerijní edukací k výstavě „Já, bezesporu“ a pracovním listem k této výstavě.
- Navrhněte vlastní pracovní list k vybrané aktuální výstavě.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Učitel vyloží studentům možnosti galerijních a muzejních edukací a odkáže je k aktuální literatuře. Provede se studenty analýzu a reflexi vybraného galerijního edukačního programu s důrazem na soudobé parametry možností výtvarné edukace v galerii. Na příkladech ze zahraničí rozšíří možnosti edukativní práce v těchto institucích. Se studenty reflektuje a vede je k návrhům zlepšujících řešení pracovních listů. Studenti volí vhodné metody a formy podle obsahu výstavy, výběr konkrétních děl diskutují ve skupině a s pedagogem. Provádějí analýzu díla, případně konceptovou analýzu díla, transformují didakticky stěžejní obsahy do galerijní edukace.

Příprava galerijního či muzejního edukačního programu

Lekce je věnována porozumění soudobým možnostem tvorby edukačních programů ke konkrétním výstavám. Studenti navrhují vlastní edukační program ke konkrétnímu dílu zvolené aktuální výstavy.

Úlohy

- Stáhněte si a prohlédněte knihu Petry Šobánkové, Michaely Johnové Čapkové "Plánování edukačních aktivit v muzeu. Od strategického plánu k přípravě edukačního programu".
- Analyzujte galerijní edukaci k výstavě Tenkrát v Evropě.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Učitel vede dialog o edukačním programu Tenkrát v Evropě a rozvíjí diskuzi mezi studenty. Představuje studentům základní charakteristiky tvorby soudobého a kvalitního edukačního programu. Studenti reflektují svou práci a navrhují nová zlepšující řešení ve vztahu k práci se vzdělávacím obsahem.

Je třeba věnovat pozornost především aktuálnosti vytvářených edukačních programů. Oproštění se od původních málo inovativních a schematických přístupů, rozšíření možnosti soudobého umění a jeho zprostředkování o formy performativní, happening, tvorba portfolio, deníků, záznamů z výstavy, dialogickou výuku, prezentace a interpretace umění přímo v galerii či muzeu. Vhodné je také navázat spolupráci s konkrétním edukačním oddělením galerií a programy realizovat ve spolupráci.

Potenciál soudobé výtvarné výchovy v oblasti školní, mimoškolní praxe i sociální práce či veřejném prostoru

Potenciál soudobé výtvarné výchovy v oblasti školní, mimoškolní praxe i sociální práce či veřejném prostoru

Lekce je věnována potenciálu výtvarné výchovy, jejímu působení v oblasti školní i mimoškolní praxe. Koncepce soudobé výtvarné výchovy totiž rozšířila své hranice a etablovala možnosti aplikace v oblasti školního vzdělávání, ale také oblasti preventivní terapie či využití ve volnočasových zařízeních, nemocnicích, domovech seniorů, v oblasti mezigeneračního porozumění, nápravných zařízeních, veřejném prostoru či divadle atd.

Úlohy

- Prostudujte diplomovou práci Lenky Marxové, která provedla průzkum na dětském oddělení v nemocnici, jak lze využívat výtvarných činností jako podpory zdraví. Zaměřte se na strukturu diplomové práce, definování hlavního problému a práci se vzdělávacím obsahem výtvarné výchovy v nemocnici.
- Proveďte konceptovou analýzu edukačního programu k divadelní inscenaci „Zlatý drak“.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Učitel analyzuje se studenty výtvarné úlohy na podporu zdraví na dětském oddělení nemocnice Motol. Seznámí studenty s možnostmi zprostředkování obsahů v různých mimoškolních

prostředích. Vede diskuzi na téma, jak může výtvarná výchova pomáhat při podpoře zdraví a jak koncipovat výtvarné úlohy tematizující omezení tvůrce. Jakých činností lze využít při výtvarné tvorbě v nemocnici? Které umělecké směry, proudy a přístupy je možné dobře aplikovat v rámci takové edukace? Učitel řídí diskuzi studentů. Studenti mohou zpracovávat pojmovou mapu.

Se studenty provede konceptovou analýzu divadelního edukačního programu. Identifikuje se studenty hlavní koncepty, objasní didaktickou transformaci divadelních obsahů a vede studentskou reflexi edukační práce.

Z důvodu nedostatku příkladů dobré praxe v tomto okruhu zájmu, musí studenti čerpat především z materiálů doporučených učitelem – kvalifikačních prací nebo vyhledají literaturu zahraniční. Zde jsou však třeba odborné jazykové znalosti v daném oboru.

Některá prostředí pak nastavují velice specifické podmínky pro realizaci edukací, které se musí respektovat, popsat a smysluplně uchopit.

Exprese, umělecká edukace a interkulturní vzdělávání, mezigenerační porozumění, edukace seniorů

Umělecká edukace a interkulturní vzdělávání, mezigenerační porozumění, edukace seniorů

Lekce je zaměřena především prakticky. Jejím obsahem jsou příklady zdařilé praxe edukačních programů z oblasti mezigeneračního porozumění a interkulturního vzdělávání.

Úlohy

- Seznamte se s edukačními programy z oblasti mezigeneračního porozumění a interkulturního vzdělávání.
- Na základě četby odborných textů objasněte tuto problematiku, její přínos a charakter, navrhnete vlastní edukační program tohoto typu.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Učitel vede studentské prezentace na téma mezigenerační porozumění a interkulturní vzdělávání ve výtvarné výchově. Spolu se studenty analyzuje vzdělávací programy a vede diskuzi nad provedenými rešeršemi odborných textů a příkladů z internetu. Studenti se snaží popsat přínos a charakter této specifické práce a pojmenovat úskalí. Provedou analýzu a reflexi vlastního edukačního programu. Sestaví obrazově pojmovou mapu východisek své výtvarné edukace. Zvláštní pozornost věnují rozboru vzdělávacího obsahu a vzdělávacích cílů ve vztahu k potřebám seniorů a dětí.

Studenti na internetu vyhledají další příklady společných mezigeneračních aktivit v ČR i v cizině, snaží se analyzovat jejich edukační potenciál. Učitel upozorní na rizika nedostatečné znalosti kontextu a možné dezinterpretace akcí i etická pravidla zacházení s citlivými informacemi. Stejně tak v oblasti interkulturního vzdělávání upozorní na proměnu pohledu multikulturního přístupu oproti interkulturnímu vzdělávání (transkulturnímu či globálnímu přístupu). Studenti vyhledávají v zahraniční literatuře ukotvení této problematiky, která je u nás stále nová. Zaměří se například na modely výstavby domů pro seniory v sousedství mateřské školy a jejich spolupráci. Připravují si referát na dané téma, problematiku prezentují ostatním studentům, učitel vede diskuzi.

Příprava a návrh výtvarných úloh, reflexe výuky

Reflexe výuky jako nástroj pro analýzu, hodnocení a zvyšování kvality výuky ve výtvarné výchově. Souvislosti mezi reflexí výuky, akčním výzkumem a výzkumem kurikula v SŠ. Konceptová analýza edukačního programu.

Úlohy

- Studenti prezentují své návrhy výtvarných úloh (výtvarných či tematických řad) pro zvolený typ školy a věk dětí. Definují didaktické kategorie a sestavují přípravu na jednotku výtvarné výchovy.
- V rámci školní praxe hospitují ve výuce fakultního učitele a vyplňují pozorovací protokol.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Učitel se studenty provádí analýzu sestavené přípravy na jednotku výtvarné výchovy. V rámci školní praxe studenti ověří svou přípravu a učitel s nimi provede rozbor. Učitel vede reflexi poznámek z hospitací a pozorovacího protokolu. Diskutuje se studenty o možnostech předávání učiva a didaktických prostředcích. Podporuje tvorbu zlepšujících verzí úloh. Při rozboru se využívá metodika 3A.

Je třeba, aby si studenti také uvědomovali, že fakultní učitel má delší praxi než student, a tak není na místě vždy hovořit o zlepšení, nýbrž raději o navržení dalších možností realizace úloh. Zvláštní pozornost student věnuje rozboru jednotlivých situací rozhodování učitele a možností jiných rozhodnutí, predikování dalšího směřování výtvarné tvorby. Na základě metodiky 3A provedou studenti podrobnou deskripci výuky, sestaví tzv. anotaci, dále analyzují vzdělávací proces a následně navrhnou alteraci dané úlohy.

Realizace, ověření, reflexe a zlepšující alterace edukačního programu

Kurikulární výzkum ve výtvarné výchově. Akční výzkum výuky, autoevaluace, komparativní výzkum kurikula se zaměřením na SŠ. Realizace, ověření, reflexe a zlepšující alterace edukačního programu. Zvyšování kvality vzdělávání.

V rámci probíhajících praxí či v rámci dětské univerzity studenti **realizují a ověřují navržené výtvarné úlohy**. Reflektují své pedagogické působení a prezentují přípravu i realizaci v rámci interaktivně pojaté výuky v semináři.

Úlohy

- Prostudujte s důrazem na transformaci vzdělávacího obsahu zdařilou didaktickou část diplomové práce Kláry Podlahové "Posvátnost ve výtvarném umění".
- Proveďte rozbor fotodokumentace výtvarných úkolů – posvátnost v chrámu Panny Marie Sněžné.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Učitel vede analýzu fotodokumentace výtvarných úloh s důrazem na rozbor obrazu ve vztahu k naplňování očekávaných výstupů RVP. Učitel se studenty pojmenovává silné stránky výtvarné úlohy, analyzuje vzdělávací obsah. Vede diskuzi o možnostech zprostředkování takto

náročného tématu „posvátno“ žákům a možnostech dalších alternativních výtvarných úloh. Studenti vytvářejí pojmově-obrazové mapy východisek tohoto úkolu, na základě obrazové dokumentace uvedou významná díla z dějin umění, která byla věnována práci s barvou, např. fauvismus, expresionismus, ale i soudobé přístupy, zaznamenají konkrétní pojmy, koncepty, které tato díla představují a jejich vztah k dané úloze. Učitel tematizuje také možnosti vizualizace osobních prožitků žáků. Na výsledných pracích tohoto úkolu studenti porovnávají osobní pojetí úlohy žákem.

Učitel objasní studentům rizika a citlivost zprostředkování možných kontroverzních témat. Objasní, v čem spočívala vhodnost metodiky daného úkolu, a tím i zdařilé naplnění úlohy. Se studenty se zamyslí nad možnými neúspěchy, které by mohly pramenit z nezvládnutí náročného tématu. Úlohu „Posvátno“ rozebere se studenty nejen z hlediska didaktiky, ale také kontextů společenských, náboženských, filozofických, etických.

Výzkum, autoevaluace a zvyšování kvality vzdělávání

Základní pojmy z oblasti reflexe a hodnocení výuky – souvislost s předměty KPG/ZRHHV a KPG/RHV.

V rámci lekce studenti **reflektují a analyzují své pedagogické působení ve výtvarné výchově**. Poznávají výzkumné přístupy a přínos pedagogického výzkumu ve výtvarné výchově ve smyslu **zlepšování vlastní výukové praxe**.

Úlohy

- V rámci didaktické struktury zaznamenejte přípravu na jednotku výtvarné výchovy, ověřte navržený výtvarný úkol v praxi, reflektujte své pedagogické působení a na základě otevřeného kódování proveďte analýzu reflektivní bilance učitele. Následně navrhněte zlepšující alteraci daného úkolu.

Metodické poznámky pro vyučujícího

Učitel shrne se studenty učivo předmětu v návaznosti na předměty ZRHHV a RHV. Výtvarné úlohy studenti ověřují v praxi a vlastní pedagogické působení reflektují. Učitel objasní možnosti využití reflektivních bilancí i otevřeného kódování. Se studenty diskutuje zlepšující alterace úloh.

Učitel připraví studenty na praxe, kde realizují některé vlastní didakticky dobře zvládnuté výtvarné úlohy. Se studenty popisuje výukovou situaci, analyzuje proces a navrhuje další možná řešení. Učitel upozorní studenty na úskalí krátké praxe, kterou je však třeba uchopit velice zodpovědně z hlediska hloubky analýzy pedagogického procesu a jeho reflexe.

Literatura

Základní

Kirchner, C.; Kirschenmann, J. Kunst unterrichten: Didaktische Grundlagen und schülerorientierte Vermittlung. Kallmeyer, 2015. ISBN 978-37-800-4828-8.

Gunter, O. Was war, was bleibt? (Kontext Kunstpädagogik). Kopaed, 2017. ISBN 978-38-673-6148-4.

Slavík, Jan et al. *Reflexe a hodnocení kvality výuky*. První vydání. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2020. svazky. ISBN 978-80-261-0920-4.

Slavík, Jan et al. *Transdisciplinární didaktika: o učitelském sdílení znalostí a zvyšování kvality výuky napříč obory*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2017. 455 stran. Syntézy výzkumu vzdělávání; svazek 3. ISBN 978-80-210-8568-8.

Doporučená

Fulková, Marie; Hajdušková, Lucie, Sehnalíková, Vladimíra. *Galerijní a muzejní edukace 1 : vlastní cestou k umění : vzdělávací programy Uměleckoprůmyslového musea v Praze a Galerie Rudolfinum v roce 2011*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7290-535-5.

Dytrtová, Kateřina, Raudenský, Martin. *Ko-text: tvar, zvuk a gesto, tvůrce, učitel a žák. Ústí nad Labem: Fakulta umění a designu Univerzity J. E. Purkyně, 2015. ISBN 978-80-7414-9.*

Píšová, Michaela et al. *Kurikulární reforma na gymnáziích: případové studie tvorby kurikula: [výzkumná zpráva]*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2011. ISBN 978-80-87000-78-6.

Tomešková, Kateřina. *Otevřená klenotnice poznávání: didaktické analýzy edukačních programů Muzea Komenského v Přerově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4622-6.

Uhl Skřivanová, Věra. *Pedagogika umění – umění pedagogiky, aneb, Inovativní, interkulturní a interdisciplinární přístupy k edukaci Pedagogy of art – art of pedagogy though innovative, intercultural and interdisciplinary approaches to education = Kunstpädagogik – Kunst der Pädagogik innovative, interkulturelle und interdisziplinäre Ansätze der Kunstpädagogik*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2013. ISBN 978-80-7414-582-7.

Šobáňová, Petra a Johnová Čapková, Michaela. *Plánování edukačních aktivit v muzeu: od strategického plánu k přípravě edukačního programu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4626-4.

Uhl Skřivanová, Věra. *Pojetí vzdělávacích cílů v ČR a Německu, aneb, Umělecko-pedagogická interpretace kurikulárních dokumentů českých a bavorských gymnázií*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-228-4.

Slavík, Jan; Hajerová Müllerová, Lenka, Soukupová, Pavla. *Reflexe a hodnocení kvality výuky*. 2020. ISBN 978-80-261-0920-4.

Šobáňová, Petra (ed.). *Současný stav a perspektivy výtvarné výchovy: Reflexe kurikulárních dokumentů pro všeobecné vzdělávání*. Olomouc: Česká sekce INSEA, 2016. ISBN 978-80-904268-1-8.

Slavík, J., Janík, T., Najvar, P. a P. Knecht. *Transdisciplinární didaktika: o učitelském sdílení znalostí a zvyšování kvality výuky napříč obory*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2017. ISBN 978-80-210-8568-8.

Slavík, J., Wawrosz, P. *Umění zážitku, zážitek umění. 2. díl: teorie a praxe artefietiky*. Praha: Univerzita Karlova-Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-130-3.